

Številka: II Ips 92/2020

Datum: 1. 2. 2021

ODKLONILNO LOČENO MNENJE
VRHOVNE SODNICE dr. MATEJE KONČINA PETERNEL
K SKLEPU II Ips 92/2020 Z DNE 20. januarja 2021

1. V zadevi II Ips 92/2020 sem glasovala za prekinitev revizijskega postopka in vložitev zahteve za presojo ustavnosti določb II. poglavja (členi 25 do 45) Zakona o dedovanju (v nadaljevanju ZD), ki urejajo nujno dedovanje.
2. Ustava v 33. členu posamezniku zagotavlja pravico do zasebne lastnine in dedovanja. Iz te izhaja tudi njegova svoboda oporočnega in pogodbenega razpolaganja. V drugem odstavku 67. člena pa Ustava določa, da zakon določa način in pogoje dedovanja. Zakonodajalec je v ZD pogoje dedovanja uredil tako, da je z določbami II. poglavja o nujnem dedovanju omejil zapustnikovo svobodo oporočnega in pogodbenega razpolaganja. V primeru, ko zapustnik z oporoko ali darilno pogodbo prikrajša nujni delež, namreč nujni dedič na podlagi prvega odstavka 34. člena ZD lahko z ustreznimi zahtevki doseže zmanjšanje oporočnih razpolaganj in vrnitev daril, da se dopolni njegov nujni delež.
3. Tožnik je tudi v obravnavani zadevi s tožbo od sodišča zahteval, naj ugotovi, da je nična pogodba o dosmrtnem preživljanju, ki jo je zapustnik sklenil s svojo ženo dvanajst dni pred smrtjo, ker prikriva darilno pogodbo, ta pa zaradi prikrajšanja nujnega deleža nasproti tožniku nima pravnega učinka v obsegu njegovega nujnega deleža. Sodišči prve in druge stopnje sta odločili, da pogodba ni bila navidezna in sta tožbeni zahtevek zavrnili. Revizija je bila dopuščena glede vprašanja, ali je bilo ob sklenitvi pogodbe podano očitno nesorazmerje med pridobljeno koristjo in prevzeto obveznostjo.
4. Že iz tožbenega zahtevka izhaja, da je vprašanje morebitne protiustavnosti pravne ureditve nujnega dedovanja prejudicialnega pomena za odločitev o utemeljenosti

revizije. Vprašanje nesorazmerja in s tem neodplačnosti, posledične navideznosti in prikrivanja darilne pogodbe (drugi odstavek 50. člena Obligacijskega zakonika) je za odločanje o tožnikovem zahtevku pravno pomembno le zato, ker ZD v 34. členu določa, da se darila vrnejo, če je prikrajšan nujni delež. Povedano drugače: ob morebitni razveljavitvi določb II. poglavja ZD, na katerih temelji tožnikov zahtev, bi bila tožnikova tožba nesklepčna, vprašanje nesorazmerja in neodplačnosti pa pravno nepomembno.

5. Institut nujnega deleža pozna večina držav, le da se njihove ureditve zelo razlikujejo. Po slovenski pravni ureditvi je krog nujnih dedičev zelo širok, kvota je fiksno določena. Poleg tega težišče ureditve nujnega deleža v ZD ni v tem, da se zagotovi življenjska eksistenca zapustnikovih bližnjih svojcev, kar bi bil po mojem mnenju lahko ustavnopravno utemeljen razlog za omejevanje lastninske pravice zapustnika. Absolutni nujni dediči imajo namreč po naši pravni ureditvi pravico do nujnega deleža ne glede na eksistenčno ogroženost.¹
6. Ustavna pravica do dedovanja je kot sestavina lastninske pravice predvsem obrambna pravica. Država ne sme neupravičeno posegati vanjo. Po 15. in 67. členu Ustave je mogoče lastninsko pravico omejiti, upoštevajoč njeno gospodarsko, socialno in ekološko funkcijo. Zakonodajalec pa mora pri tem spoštovati načelo sorazmernosti. Poseg zakonodajalca v pravico do dedovanja (in s tem tudi v lastninsko pravico) mora biti utemeljen s ciljem, in sicer tako, da v najmanjši možni meri vpliva na pravice in interese prizadetih subjektov. Mora biti tudi primeren za doseg zakonodajalčevih ciljev, obseg prizadetosti varovane dobrine mora biti v (politično vrednostnem) sorazmerju z vrednostjo zastavljenih zakonodajnih ciljev.²
7. Menim, da je zakonodajalec z določitvijo preširokega kroga nujnih dedičev, določitvijo fiksnega deleža, zlasti pa s tem, da pravice do nujnega deleža ne veže na eksistenčno ogroženost (25. in 26. člen ZD) prekomerno posegel v ustavno pravico do zasebne lastnine in svobodo do oporočnega in pogodbenega razpolaganja zapustnika. Zato sem glasovala za odločitev, da Vrhovno sodišče preden odloči o utemeljenosti revizije, na podlagi prvega odstavka 23. člena Zakona o ustavnem sodišču postopek prekine in z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti II. poglavja ZD.

Vrhovna sodnica:

dr. Mateja Končina Peternel l.r.

---

1 Primerjaj K. Zupančič, Omejitev svobode testiranja z ustanovo nujnega deleža, Pravna praksa, št. 19/2003, Priloga, str. I do IV in S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list RS, 2012, str. 437 in 438.

2 M. Avbelj in L. Šturm v e-KURS 2. člena, <https://e-kurs.si.ezproxy.izum.si:2050/komentar/praksa-us-2019-01-2/>

O./

- PRILOŽITI ODLOČBI II Ips 92/2020 (DRUGI ODSTAVEK 9. ČLENA POSLOVNIKA VRHOVNEGA SODIŠČA REPUBLIKE SLOVENIJE O LOČENIH MNENJIH)